

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 29. avgust 2011

SPLOŠNA MATURA

Izpitna pola 1 – Obča zgodovina

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

MIROVNA GIBANJA IN ORGANIZACIJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

1. *Posledice druge svetovne vojne:*
 - vojna je zahtevala 45 milijonov žrtev, 30 milijonov invalidov,
 - veliko padlih na bojiščih, glavne žrtve pa so bili civilisti,
 - veliko ljudi je prizadetih zaradi vojne (izguba staršev, zakoncev, sorodnikov, otroci sirote ...),
 - velika gmotna škoda (uničeni domovi, gospodarski objekti, infrastruktura ...),
 - sprememba meja in preseljevanje prebivalstva ...

Za vsak kratek opis posledic druge svetovne vojne 1 točka. Pri odgovorih upoštevamo vse vsebinsko ustrezne strokovne pojasnitve.
Skupaj 2 točki.
2. *Prvo vprašanje:* Srečanje je bilo na Jalti (Sovjetska zveza). (1 točka)
Drugo vprašanje: (Winston Spencer) Churchill, (Franklin Delano) Roosevelt in (Josif Visarionovič Džugašvili) Stalin (1 točka). Delnega odgovora ne priznamo.
Tretje vprašanje: Nemčija bo po vojni razdeljena na štiri okupacijske cone: na britansko, francosko, ameriško in sovjetsko. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
3. *Sklepi potsdamske konference:*
 - uničenje nemške vojaške moči,
 - izkoreniniti nemški nacizem,
 - nemškega naroda ne nameravajo uničiti, čeprav se ta ne more izogniti odgovornosti za vojno,
 - Nemčijo so razdelili na štiri okupacijske cone (britansko, francosko, ameriško in sovjetsko),
 - ustanovljeno bo Mednarodno sodišče za vojne zločine,
 - Nemčiji so odmerili vojno odškodnino (v korist Sovjetski zvezi, Veliki Britaniji in Franciji),
 - usklajevali so zaključne operacije proti Japonski.

Za vsako, vsebinsko strokovno pravilno navedbo po 1 točka.
Skupaj 3 točke.
4. *Prvo vprašanje:* Mirovni sporazum so podpisale Italija, Madžarska, Bolgarija, Romunija in Finska. *Za štiri pravilno navedene države 2 točki, za tri ali dve 1 točka.*
Drugo vprašanje: Sporazuma nista podpisali Nemčija in Japonska. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
5. *Bipolarnost* pomeni razdelitev sveta na dva velika bloka (vzhodnega in zahodnega), med katerima so ideološke, politične, družbene in gospodarske razlike. Na njunem čelu sta obe velesili po drugi svetovni vojni, ZDA in SZ, ki sta tudi na čelu dveh vojaških zvez (NATO, Varšavski pakt). *Za vsebinsko strokovno pravilno pojasnitev 1 točka.*
Hladna vojna je obdobje, ko ni ne pravega miru in ne vojne, je čas številnih kriz in lokalnih vojn in nenehno je v nevarnosti svetovni mir. *Za vsebinsko strokovno pravilno pojasnitev 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
6. *Prvo vprašanje:* Leta 1948 so zahodni zavezniki v svojih conah zamenjali valuto. SZ je protestirala in tudi sama napovedala menjavo valute. Sovjetska vojska pa je zaprla vse dohode v zahodni Berlin (1 točka). Zahodni zavezniki so blokado ugnali z zračnim mostom in z vsem potrebnim oskrbovali zahodni del mesta (oskrba s hrano, zdravili, oblačili ...) (1 točka). Vodstvo SZ je spoznalo, da je blokada nesmiselna in jo je leta 1949 umaknilo (1 točka).
Pri vseh treh odgovorih upoštevamo vse vsebinsko strokovno pravilne pojasnitve.
Drugo vprašanje: Po nastanku dveh Nemčij (Zvezne republike Nemčije – ZRN in Nemške demokratične republike – NDR) je bil Berlin razdeljen med njiju. Zahodni del Berlina (britanska, ameriška in francoska cona) je prišel v ZRN, vzhodni del (sovjetska cona) pa v NDR in je postal njeno glavno mesto. (1 točka)
Skupaj 4 točke.

7. Avstrijska državna pogodba (Pogodba o vzpostavitvi neodvisne in demokratične Avstrije) in 7. člen.
1 točka
8. Pravilni odgovori so B, A, A in B. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
9. Pravilni odgovori so A, D in E. *Za vsak odgovor 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
10. *Prvi element:* Varovati mir na svetu, preprečiti poizkuse napadalnosti, mirno reševati spore med državami po načelih pravičnosti in mednarodnega prava, razvijati prijateljske odnose med narodi, razvijati načela enakopravnosti med narodi in pravico do samoodločbe, razvijati mednarodno sodelovanje na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju, spoštovati človekove pravice in temeljne človekove svoboščine. *Za tri navedene cilje 1 točka.*
Drugi element: Generalna skupščina je najvišji organ ZN, v njej ima predstavnika vsaka članica. Članice so vse neodvisne države, razen tistih, ki jih zaradi kršenja mednarodnih načel niso hoteli sprejeti. Razpravlja o vseh zadevah iz okvira ustanovne listine, daje glede njih priporočila. Praviloma se sestaja enkrat na leto. *Za navedeno članstvo in pomen GS 1 točka.*
Tretji element: Varnostni svet je izvršni ter (glede vprašanj mednarodnega miru in varnosti) tudi represivni organ. Sestavljen je iz 15 članic. *(1 točka)*
Pet članic je stalnih (ZDA, Velika Britanija, Rusija, Francija in Kitajska) in imajo pravico veta. *(1 točka)*
Četrti element: Sekretariat je najvišji upravni organ, podrejen generalnemu sekretarju, svetuje varnostnemu svetu. Sekretar je Ban Ki-moon. *(1 točka)*
Skupaj 5 točk.
11. Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo. *(1 točka)*
Svetovna zdravstvena organizacija. *(1 točka)*
Skupaj 2 točki.
12. *Prvo vprašanje:* Mirovne sile ZN so najprej posredovale v Koreji (korejski vojni). *(1 točka)*
Drugo vprašanje: Severna Koreja (socialistična) je napadla Južno, da bi s Korejskega polotoka pregnala imperialiste. VS je sklenil, da pošlje v Korejo sile OZN, ki naj ohranijo mejo na 38. vzporedniku. *(1 točka)*
Tretje vprašanje: Večino sil ZN so dale Združene države Amerike. *(1 točka)*
Skupaj 3 točke.
13. *Prvo vprašanje:* Afrika in Azija. *(1 točka)*
Drugo vprašanje: Utemeljitelji gibanja neuvršenih so indijski predsednik Džavaharlal Nehru, egiptovski predsednik Gamal Abdel Naser in jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito. Navedba priimkov državnikov zadošča za dodelitev točke.
Tretje vprašanje: Jugoslavija se po sporu SZ ni več vrnila v komunistični blok, prav tako pa se ni hotela močneje povezati z zahodnim svetom. *(1 točka)*
Skupaj 3 točke.
14. Jugoslavija, Beograd.
1 točka
15. *Načela neuvršenih so:* dekolonizacija, aktivna miroljubna koeksistenca, mir v svetu, nasprotovanje delitvi sveta na bloke, gospodarsko sodelovanje med članicami. *Za dve navedbi 2 točki, za eno 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
16. Kampučija – Vietnam *(1 točka)*, Iran – Irak. *(1 točka)*
Skupaj 2 točki.

17. *Prvo vprašanje:* (John Fitzgerald) Kennedy in (Nikita Sergejevič) Hruščov. *Za pravilno navedbo obeh predsednikov 1 točka, za navedbo samo enega 0 točk.*
Drugo vprašanje: (Raketna) kriza na Kubi. (1 točka)
Tretje vprašanje: ZSSR, ki je umaknila svoje jedrske rakete s Kube (1 točka). *Upoštevamo tudi druge strokovno ustrezne odgovore.*
Skupaj 3 točke.
18. Pravilni odgovori so B, C, D in A. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
19. Vietnam (vietnamska vojna).
1 točka
20. *Prvo vprašanje:* V Zahodni Evropi so se mladi uprli proti togosti institucij, porabništvu, izčrpanim možnostim parlamentarne demokracije. *Za eno pravilno navedbo 1 točka.*
V Vzhodni Evropi pa se uprejo sovjetizaciji in nečloveškemu režimu. (1 točka)
Drugo vprašanje: Hipiji (otroci cvetja) mladinska subkultura z lastnimi vrednotami, normami in vzorci vedenja: javno prelamljanje spolnih tabujev (osvobajanje ženske, svobodna ljubezen, sprejemanje homoseksualnosti), jemanje mamil, sprejemanje indijskih verstev, zavračanje majhne meščanske družine, nasprotovanje vietnamski vojni. *Za kratek opis 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
21. *Prvo vprašanje:* SALT 1 in SALT 2. (1 točka)
Drugo vprašanje: Konferenco o evropski varnosti in sodelovanju v Evropi (KVSE, helsinška konferenca). (1 točka)
Skupaj 2 točki.
22. *Prvo vprašanje:* Voditelj ameriškega gibanja za rasno enakopravnost črncev se je imenoval Martin Luther King. (1 točka)
Drugo vprašanje: Oblika rasnega razlikovanja v Južni Afriki se imenuje apartheid. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
23. Pravilna odgovora sta B in D. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
24. Pravilni odgovori so 2, 1, 4, 3, 6 in 5. *Upoštevamo tudi pravilen zapis letnic: 1954, 1949, 1968, 1961, 1989 in 1975. Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
25. (Osama) Bin Laden.
1 točka

Izpitna pola 2 – Narodna zgodovina

V izpitni poli je 25 vprašanj. Možnih je 60 točk.

SLOVENCİ V SREDNJEVEŠKEM RIMSKO-NEMŠKEM CESARSTVU

1. *Prvo vprašanje:* Oton I. (1 točka)
Drugo vprašanje: Rim. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
2. *Prvo vprašanje:* (Leško polje, Lechfeld) pri Augsburgu. (1 točka)
Drugo vprašanje: S to zmago je bilo ustavljeno nadaljnje prodiranje Madžarov (ustalitev Madžarov v Panonski nižini); poraste ugled nemškega vladarja (Otona); vladar je krepil svojo moč in ugled in to je vplivalo tudi na okronanje ... (1 točka). *Pri odgovoru upoštevamo vse vsebinsko strokovno pravilne pojasnitve.*
Skupaj 2 točki.
3. *Prvo vprašanje:* Velika Karantanija. (1 točka)
Drugo vprašanje: Krajine so: Karantanska, Podravska (Ptujska), Savinjska, Kranjska, Istrska in Veronska. *Za navedbo treh krajin 1 točka.*
Tretje vprašanje: Podelil jim je naziv mejni grof (krajšnik). Njihova poglavitna naloga je bila skrb za obrambo. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
4. *Prvo vprašanje:* Fevdalci so izhajali iz vrst frankovskih in bavarskih plemiških rodbin, nekaj pa jih je bilo tudi iz vrst slovanskih odličnikov (prvaki). *Za eno navedbo 1 točka.*
Drugo vprašanje: Večina prebivalstva je bila pred uvedbo fevdalizma svobodnih kmetov. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
5. Huba (kmetija) je postala temeljna kmečka gospodarska enota, katere velikost je zadoščala za življenje kmečke družine in za oddajanje dajatev.
1 točka
6. Pravilni odgovori so: Štajerska – vojvodina, Kranjska – vojvodina, Goriška – grofija, Istra – grofija. *Za šest pravilnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka. Za tri samo navedene dežele 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
7. *Prvo vprašanje:* Štajerska. (1 točka)
Drugo vprašanje: Traungavci so imeli svoj sedež na gradu Steyr in od tod poimenovanje Štajerske (Steyrmark). (1 točka)
Tretje vprašanje: Otokar II. Přemysl je imel v posesti Štajersko, Koroško in Kranjsko (dve deželi). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
8. *Prvo vprašanje:* Nemški knezi niso želeli izvoliti cesarja, ker so lahko posamezni veliki fevdalci v teh razmerah pridobivali moč, ker ni bilo osrednje oblasti (1 točka). Rudolfa Habsburškega so izvolili za cesarja, ker je bil nepomemben fevdalec in so pričakovali šibko osrednjo oblast, da bi ohranili svojo moč in vpliv (1 točka). *Pri obeh odgovorih upoštevamo vsebinsko strokovno utemeljene pojasnitve.*
Drugo vprašanje: Interregnum. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
9. *Prvo vprašanje:* Spopadla sta se Rudolf Habsburški (nemški cesar) in Otokar II. Přemysl (češki kralj). Zmaga Rudolf Habsburški. (1 točka) *Delnega odgovora ne priznamo.*
Drugo vprašanje: Suhi Kruti (Durnkrut) (»bitka na Moravskem polju«). (1 točka)
Tretje vprašanje: Štajerska. (1 točka)
Skupaj 3 točke.

10. *Prvo vprašanje:* Nazivi so grof (grofica), knez (kneginja), kraljica, cesarica. *Za štiri navedbe 2 točki, za tri ali dve 1 točka.*
Drugo vprašanje:
– Dedovanje posesti in sklepanje dednih pogodb (z Vovberškimi, Ortenburškimi).
– Sklepanje porok z vplivnimi rodbinami (z ogrskimi, poljskimi, hrvaškimi, bosanskimi, srbskimi vladarji).
– Podarjene posesti in službe (Sigismund Luksemburški) ...
Za vsak ustrezno naveden način pridobivanja posesti oziroma moči in vpliva po 1 točka, skupaj največ 2 točki.
Skupaj 4 točke.
11. Celjski in Habsburžani so po medsebojni vojni sklenili dedno pogodbo (1 točka), ki se je udeležila po smrti zadnjega moškega potomca Celjskih (leta 1456) (1 točka). *Pri odgovoru upoštevamo vse vsebinsko strokovno ustrezne pojasnitve.*
Skupaj 2 točki.
12. *Ceh* je združenje srednjeveških obrtnikov iste stroke. (1 točka)
Fužina je obrat za predelavo železa. (1 točka)
Urbar je zemljiška knjiga, v kateri so zapisane obveznosti podložnika do zemljiškega gospoda. (1 točka)
Pri odgovorih upoštevamo vse vsebinsko strokovno pravilne pojasnitve.
Skupaj 3 točke.
13. Čas: 2. faza kolonizacije od 10.–12. stoletja; 3. faza 13.–14. stoletje. (1 točka)
Tip kolonizacije: 2. faza – nižinska (notranja) kolonizacija; 3. faza – višinska kolonizacija (notranja in delno zunanja kolonizacija). (1 točka)
Način obdelovanja zemlje: v obeh fazah je triletno kolobarjenje (s praho). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
14. Pravilni odgovori so A, B, A in A. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
15. Gradovi so imeli obrambno, upravno, gospodarsko, sodno, bivalno, kulturno ... funkcijo. *Za tri vsebinsko različne navedbe 1 točka.*
1 točka
16. *Prvo vprašanje:* V deželnih stanovih je bilo zastopano plemstvo, duhovščina, meščanstvo (na Goriškem pa tudi kmetje). (1 točka)
Drugo vprašanje: Deželni stanovi so odločali o izrednih davkih, preklicu novcev, o obrambi, sodstvu. *Za eno navedbo 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
17. *Razlike med celinskimi in obalnimi mesti:* celinska so nastajala na novo, obalna so imela kontinuiteto; celinska so imela obzidje, pristojnosti obalnih so se raztezale na podeželje; na čelu celinskih je bil mestni svet s sodnikom, obalna so imela samoupravo v obliki mestne komune; prebivalci v celinskih mestih se ukvarjajo z obrtjo in trgovino, v obalnih tudi s kmetijstvom. *Za dve pojasnjeni razliki 2 točki, za eno pa 1 točka. Pri odgovoru upoštevamo še druge strokovno pravilne pojasnitve.*
Skupaj 2 točki.
18. *Prvo vprašanje:* Meščani so bili obrtniki in trgovci. (1 točka)
Drugo vprašanje: Meščani so se ukvarjali z obrtjo in trgovino. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
19. Pravilni odgovori so B, C in F. *Za vsak odgovor 1 točka.*
Skupaj 3 točke.

20. *Koroška*: Beljak in Velikovec. (1 točka)
Kranjska: Kranj in Višnja Gora. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
21. *Prvi element*: Dedni zakup – kmet ima zemljo v dednem zakupu in njegov rod ostane na zemlji (1 točka). Začasni zakup – kmet ima zemljo v zakupu za določen čas, ob zamenjavi gospodarja mora plačati primščino (1 točka). *Za samo navedbo zakupov, brez opisa 1 točka.*
Drugi element: Dajatve – velika pravda (odmerjena količina pridelka – žito ali denarna pretvorba, enkrat na leto; mala pravda – navedba dobrin, ki grede na gospodovo mizo (sir, kokoši, jajca, pogače ...); tlaka (opis). *Za dve opisani obveznosti podložnika do zemljiškega gospoda 2 točki, za eno pa 1 točka. Za samo naštete obveznosti 1 točka.*
Tretji element: Opis kmečke trgovine (tovorništva) z navedbo vsaj enega artikla (žito, živina, sol, ribe, tkanine, obrtni izdelki ...). (1 točka)
Skupaj 5 točk.
22. Razdeljeno je bilo med oglejsko patriarhijo in salzburško (nad)škofijo.
1 točka
23. Ljubljanska škofija.
1 točka
24. Pravilni odgovori so K, K, C in K. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri in dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
25. Pravilni odgovori so 2, 1, 6, 4, 5 in 3. *Upoštevamo tudi pravičen zapis letnic: 976, 962, 1456, 1382, 1414 in 1273. Za šest pravičnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.